

Kamu Çalışanlarının Sağlıklı Yaşamı Benimseme ve Organik Tarım Ürünleri Satın Alma Davranışları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: Mersin İli Örneği¹

Durdane USCA²
İlter HELVACI³

Makale Geliş Tarihi: 13.09.2023 Makale Kabul Tarihi: 03.10.2023.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Usca, D. ve Helvacı, İ. (2023). Kamu Çalışanlarının Sağlıklı Yaşamı Benimseme ve Organik Tarım Ürünleri Satın Alma Davranışları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: Mersin İli Örneği. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 11(2), 70-86.

ÖZ

1940'lı yıllardan itibaren gelişmeye göstermeye başlayan organik tarım ve buna bağlı olarak yetiştirilen organik tarım ürünlerine yönelik farkındalıklar ve talepler, özellikle son yıllarda iletişim ve bilgi teknolojilerinin de gelişimine paralel olarak önemli artışlar göstermiştir. Organik tarıma yönelik yapılan, yaşam kalitesini ve süresini artırmaya yönelik görsel ve yazılı medyada yapılan pozitif kampanyaların, konuyla ilgili paylaşılan pozitif araştırma sonuçlarının bu artıştaki rolü büyüktür. Bu çalışmada, devlet kurumlarında görev yapmakta olan bireylerin sağlıklı yaşamı benimseme ve organik tarım ürünleri satın alma davranışlarını etkileyen faktörler incelenmiştir. Araştırma kapsamında ayrıca organik gıda satın alma niyetinde tutumun, sağlık bilincinin ve gıda güvenliğinin etkisi araştırılmıştır. Bu kapsamda Mersin İl'inde çeşitli kamu kurumlarında görev yapan memurlar üzerinde çevrimiçi anket yöntemi uygulanmıştır. Ankette iki ana ölçek olarak, sırasıyla biri 4 diğeri 5 seviyeli Likert ölçekli; Sağlıklı Yaşam Biçimini Benimseme Ölçeği II ve Organik Tarım Ürünleri Tüketim Eğilimi ölçekleri kullanılmıştır. Analiz sürecinde Mersin ili kamu kurumlarında görev yapan personellerin organik ürünlere olan ilgi ve satın alma eğilimleri ile sağlıklı yaşamı benimseme düzeyleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmeye yönelik kanonik korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda ankete katılan bireylerin çoğunluğunun haftada bir veya birden fazla organik tarım ürünü satın aldıkları, organik tarım ürünü tüketim ve bilgi seviyelerinin yüksek olduğu gözlemlenmiş ve sağlıklı yaşamı benimseme davranışları ile organik gıda tüketimi davranışlar arasında yüksek seviyede, pozitif doğrusallık içeren ve istatistik önemli bir korelasyon olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Organik Ürün, Sağlıklı Yaşam, Satın Alma Davranışları.

JEL Kodları: Q13, I12, D11.

Examining the Relationships Between Public Employees' Adoption of Healthy Lifestyle and Purchasing Behaviors of Organic Agricultural Products: Mersin Province Example ABSTRACT

Awareness and demands for organic agriculture, which has begun to develop since the 1940s, and the organic agricultural products grown accordingly, have increased significantly in parallel with the development of communication and information technologies, especially in recent years. Positive campaigns for organic agriculture in visual and written media aimed at increasing the quality and duration of life, and the positive research results shared on the subject have a great role in this increase. In this research, the factors affecting the behavior of individuals working in government institutions to adopt a healthy life and purchase organic agricultural products were examined. Within the scope of the research, the effect of attitude, health awareness and food safety on the intention to purchase organic food was also investigated. In this context, an online survey method was applied to civil servants working in various public institutions in Mersin Province. There are two main scales in the survey, one with a 4-level and the other with a 5-level Likert scale; Healthy Lifestyle Behavior Scale II and Organic Agricultural Products Consumption Tendency scales were used. During the analysis process, canonical correlation analysis was carried out to evaluate the relationship between the interest and purchasing tendencies of personnel working in public institutions in Mersin province for organic products and their level of adoption of healthy life. As a result of the study, it was observed that the majority of the individuals participating in the survey purchased organic agricultural products once or more a week, their organic agricultural product consumption and knowledge levels were high, and there was a high level, positive linearity and statistically significant correlation between healthy lifestyle adoption behaviors and organic food consumption behaviors.

¹ Bu çalışma, Durdane USCA'nın 2022 yılında Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde, Dr. Öğr. Üyesi İlter Helvacı danışmanlığında hazırlanmış olduğu "Mersin İli'ndeki Çeşitli Devlet Kurumlarında Görev Yapmakta Olan Personelin Sağlıklı Yaşamı Benimseme ve Organik Tarım Ürünleri Satın Alma Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, durdaneusca@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8350-0443.

³ Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi, Silifke Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, ilterhelvacı@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6214-112X.

Keywords: *Organic Product, Healthy Living, Purchasing Behaviors.*
JEL Codes: *Q13, I12, D11.*

1. Giriş

Dünya’da ve Türkiye’de sanayileşmenin artması ile birlikte birçok çevre sorunu ortaya çıkmıştır. Gelişmiş ülkeler, sanayileşmenin ortaya çıkardığı çevre sorunları neticesinde tarım üretimine ilişkin farklı tarım politikaları ortaya çıkarmışlardır. Ayrıca dünyada nüfusun artması, nüfusun bileşimindeki değişim, gelir değişimi, yaşam standartlarındaki değişim, teknoloji, eğitim, iletişim vb. nedenlerle ortaya çıkan yüksek gıda talebinin karşılanması için tarımın tekniklerinde değişiklikler olmuştur. Gelişmiş yöntemler ile kimyasallar kullanılarak elde edilen ürün miktarı artırılmıştır. 1940-1970 yılları arasında ortaya çıkan ve 1980’li yıllarda küreselleşen “Yeşil Devrim” ile tarımda üretim tekniklerinin değişmesine neden olarak eko sistem bozulmuştur (Hazell, 2009). Yeşil devrim adı altında ve özellikle bu terimin öncüsü Norman Borlaug’un yürüttüğü çalışmalar neticesinde tarımsal üretimde oldukça büyük gelişmeler yaşanmıştır. Bu konuya en iyi örnek Meksika’nın tarımsal gelişimidir (Dowswell, 2009: 381). Fakat üretimi artırmak için kullanılan zirai tarım ilaçları ve kimyasal gübreler çevre sağlığında tehdit oluşturmaktadır. Tarımda üretim miktarının artması ile beraberinde getirdiği bu ve benzeri olumsuzluklara çözüm olarak organik tarım üretim sistemi gündeme gelmiştir. Konuyla ilgili olarak İngiliz araştırmacı Albert Howard, 1910 yılında organik tarım üretimine ilişkin ilk çalışmaları gerçekleştirmiştir (Howard, 1910:6). Albert Howard özellikle eski Hint organik tarım tekniklerine yönelik olarak yaptığı çalışmalarda, sağlıklı toprak ile köylerin sağlıklı nüfusu, hayvanları ve mahsulü arasındaki bağlantıya dikkat çekmiştir. 1943 yılında yayınlamış olduğu “Tarımsal Ahit” (Howard, 1943) adlı kitabı organik tarımla ilgili genel halka yönelik önemli bir eser sayılsa da asıl önemli eseri olarak tarımsal israfa yönelik olarak 1931 yılında yayınladığı “Tarımın Atık Ürünleri: Humus Olarak Kullanımı” adlı makalesidir.

Gelişmiş ülkelerde organik tarım ürünleri üretilmekte ve bu üretimle oluşan önemli bir pazar bulunmaktadır. Düzenli hale gelen bu pazar artık sistematikleşip gelişmekte ve iç pazara doğru yönelmektedir. Gelişmiş ülkelerde bu doğal üretim şeklindeki uygulamalar, Türkiye’deki organik ürünlere ilişkin uygulamalara göre kontrolü daha yüksek ve verimli hale gelmiştir. Bu durum Türkiye’de de gelişmeye açıktır. Buna göre bir ürünün kaliteli olması gıda sektöründe çok önemlidir. Bunun nedeni tüketilen gıdaların kalitesi insan sağlığını büyük ölçüde etkilemesidir. Tarımda kullanılan kimyasal, hormonlar insanlarda özellikle obeziteye ve benzeri birçok rahatsızlıklara neden olabilmektedir.

Organik gıdalarda uluslararası kabul görmüş bir kalite standardının olması tüm dünyadaki ülkelerin birbirleriyle ticari ilişkilerinin de artmasına neden olabilmektedir. Ülkeler arası tarım ticareti geliştikçe genel bir kalite standardının olması zorunluluğu da doğmuştur. Uluslararası piyasada şirketlerin kalite standartlarına uymaması pazar payının azalmasına neden olabilmektedir. Kalite standartlarına uyarak üretim yapan firmalara organik gıda sertifikaları verilebilmektedir. Sertifikası olmayan ürünler ise hiçbir suretle sertifikalı organik ürünmüş gibi satışı çıkarılamaz.

Covid-19 salgınının etkileri birçok alanda hissedilmiştir. Bu süreçte özellikle toplumun günlük yaşamlarında değişiklikler oluşmuş ve bu süreç organik tarım ürünlerinin üretilmesine olumlu katkı sağlamıştır (Doğan vd., 2020:41). Covid-19 salgınının sonuçları genellikle her alanda görülürken dünya çapında toplumda davranışların farklılaşmasına neden olmuştur. İnsanlarda sağlıklı beslenme üzerindeki seçimlerini değiştiren salgın, günümüzde organik gıda sektörü için birçok olumlu sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Ayrıca Covid-19 salgınıyla birlikte doğal ürün üretiminde devamlılık ve doğal ürün talebinde artış meydana gelmiştir.

Bu çalışmada amaç organik ürün tüketim eğilimlerinin belirlenmesi, sağlıklı yaşam biçimini benimseme düzeyleri ve organik ürün satın alma davranışlarının belirlenmesidir. Buna göre bu çalışma beş bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde konuya bir giriş gerçekleştirilmiş ikinci bölümde ise konuyla ilgili önemli çalışmalar literatür taraması başlığı altında özetlenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümü veri ve yöntemden, dördüncü bölüm ise araştırma sonucu bulgularından oluşmaktadır. Son bölüm ise genel bir değerlendirmeden ibarettir.

2. Literatür Taraması

Bu bölümde bireylerin sağlıklı yaşamı benimseme ve organik tarım ürünleri satın alma davranışlarını birlikte inceleyen ölçeklerin kullanıldığı literatür sayısı çok olmadığından, her iki davranışa yönelik oluşturulan kaynaklar ayrı ayrı sunulmuştur.

2.1. Organik Tarım Ürünleri Satın Alma Davranışları

Konuyla ilgili öncü çalışmalardan olan Hekimoğlu ve Altındağ (2006), çalışmasında halkın sağlığını bozan etkenlerin tarımda üretimi arttırmak için kullanılan ilaç, gübre gibi kimyasallar olduğunu belirtmektedir. Sağlık sorunlarını ortadan kaldırmak için kimyasal gübre ve tarım ilaçlarının kullanılmaması veya çok düşük seviyede kullanılması, organik hayvansal gübre ve biyolojik mücadele yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir. Aytoğlu (2006) çalışmasında ise organik tarımı öne çıkaran bir seçenek olan organik tarım metodu incelenmiştir. İlgili metot Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü dahilinde Avrupa Birliği ve Japonya tarafından geçerli sayılmıştır. Literatürde organik kelimesinin etimolojik temelleri de sıkça tartışılmaktadır. Organik tarım için Almanya'da "ökologisch", İngiltere'de "organic", Fransa'da "biologique", kelimeleri aynı anlamda kullanılmaktadır (Demiryürek, 2004: 64). Organik Tarımın amacı ise doğanın dengesini bozmadan, toprağın verimliliğini amaçlayarak, hastalıkların ve zararlı organizmaların kontrol altında tutulup ekosistemin sürekliliğini sağlamak, doğal kaynakları ve enerjiyi yeterli seviyede kullanarak gerekli miktarda verimliliği kazandıran bir sistem yaratmak şeklinde ifade edilmektedir (Kodaş ve Er 2012:1).

Hekimoğlu ve Altındağ (2006) çalışmasında tarımsal ürün verimi arttırmak amacıyla kullanılan fosfor ile nitratın yer altına sızarak tatlı su kaynaklarına ulaşarak insanların, evcil hayvanların ve yabani hayatın olumsuz yönde etkilediği ve doğanın düzeninin bozulmasına yol açtığı ifade edilmiştir. İlgili çalışmada özellikle gelişmiş ülkelerde hassas davranan üreticilerin ve tüketicilerin doğaya ve insanlara yararlı üretim yapmayı ve doğaya yararlı üretilen ürünlerin tüketilmesinin hedeflendiği ifade edilmiştir. Benzer şekilde Gracia ve Magstris (2007) çalışması ise kimyasal ilaç ve gübrelerin bir çok yerde organik tarımda kullanılmasının yasaklandığı vurgulanmıştır. Böylece doğal üretimin insanlara ve doğaya zararı olmamaktadır. Organik tarım ürünleri, tohumun toprakla buluşmasından itibaren birçok denetim ve kontrol aşamasından geçerek sofralara gelmektedir. Buna göre nitelikli organik tarım için hiçbir kimyasal kullanılmamasının sağlıklı ve kaliteli gıda üretmesine yardımcı olacağı ifade edilmektedir. Aydın (2012:42) "Sağlıklı Nesiller İçin Önce Sağlıklı Tohum" başlıklı çalışmasında; organik tarımı şöyle açıklamıştır: "*Yanlış uygulamalardan dolayı ekosistemde bozulan doğal dengeyi tekrardan kazanmaya yönelik, çevreye ve insan hayatına zararı olmayan üretim tekniklerini içeren, toprakta sürekli bir verimlilik hedefleyen, bitkileri korurken biyolojik metotları öneren, üretilen ürünün miktarında değil kalitesinde artış olmasını amaçlayan ve tüm bunları kapalı bir sistem içerisinde yapan bir tarım yöntemidir*".

Demografik değişkenlerin satın alma davranışlarını etkileme seviyeleri ile ilgili olarak, Eti (2014) çalışmasında kadınların organik gıdalara olan talepleri, erkeklere oranla daha fazla bulunmuştur. Organik ürünleri tercih edenlerin demografik özelliklerini ortaya koyan birçok çalışmada, bu ürünleri genelde kadınların erkeklere oranla daha sıklıkla ve daha çok miktarda alma eğilimi sergilediği görülmektedir. Benzer şekilde Somuncu (2016) çalışması da çoğunlukla çocukları olan kadınların organik ürünleri daha fazla tercih ettiğini vurgulamıştır. İlgili çalışmaya göre her geçen gün sağlık ve çevre bilinci arttıkça çevreci nüfusun sayısında da artış olduğunu, 25-30 yaş aralığında olan tüketicilerin çevre bilinci açısından yaşlılara oranla daha bilinçli olduklarını o ve yaşlı nüfusu çok olan ülkelerde yaşlıların sağlıklı gıdalara verdikleri önemin daha da arttığı belirtilmiştir.

Çeşitli demografik değişkenlerin etkisine yönelik olarak Tetik (2012) çalışması da organik tarım üretiminde verimden çok kaliteye önem verildiği için alınan ürün organik olmayan ürünlere göre daha az olduğunu ve bu nedenle organik ürünler diğer ürünlere oranla daha yüksek fiyatta satıldığını belirtmiştir. İlgili çalışmada organik gıda ürünleri geleneksel ürünlere oranla daha maliyetli olduğundan dolayı gelir ve eğitim seviyesi yüksek guruplar tarafından satın alındığı ifade edilmektedir. Ancak genç nüfusta organik gıda tüketmeye meyil olsa da kazançlarının yetersiz olması nedeniyle organik olmayan ürünleri tükettiği, doğal ürünlerin tüketicilerce talep edilmelerindeki sebeplerin başında ise çocukların sağlığına verilen önem gelmektedir.

Rana ve Paul (2017) çalışmasına göre, organik gıda ürünlerinin satın alınmasında tüketiciler için birçok neden bulunmaktadır. Sağlık faktörü, çevre faktörü, kalite ve güvenlik gibi faktörlerin yanı sıra tüketicilerin eğitim, yaş ve gelir düzeyi gibi nedenler organik ürün satın alımında etkili olabilmektedir. Özellikle sağlık bilinci, bazı çalışmalarda organik ürün alımında etkili olan bir faktör olarak tespit edilmiştir. Sağlık bilinci arttıkça, tüketicilerin geleneksel ve organik gıdaların besinsel değerlerini anlamalarını sağlanmış ve bununla beraber onları organik ürün satın almaya yönlendirmiştir. Ayrıca, (Pino vd., 2012), çalışmasında “sağlıklı yaşam ve aile sorumluluğu” ve “çocuklar için sağlıklı yiyecek almak”, bazı tüketicilerin organik gıda ürünleri satın almasının temel nedenleri olduğunu belirtmiştir.

Farklı ülkelerde yapılan çalışmalardan örnek olarak, Żakowska-Biemans (2011) çalışmasına göre, tüketicilerin organik ürün satın almasının sebebi organik ürünlerin katkı maddesiz olduğu için gıda güvenliği olarak ifade edilmiştir. Ayrıca Krystallis (2005) çalışmasında gıda kalitesi ve güvenliği tüketicilerin organik ürün tercihlerinde önemli bir faktör olarak tespit edilmiştir. Ayrıca ilgili çalışmada sertifikasyonun vermiş olduğu güven duygusu ve belirli ürünlerde marka adı olması da önemli bir faktör olarak ele alınmıştır. Olivas ve Bernabéu (2012) çalışması da İspanya’da kadınların erkeklere göre sağlıklı beslenme konusunda daha bilinçli oldukları, sağlıkları konusunda, katkı madde içermeyen sağlıklı yağları tüketme, yeterli kırmızı et ve taze meyve ve sebze tüketimi konularında daha ilgili davrandıkları görülmektedir. Benzer şekilde Çelikkanat (2008) çalışmasında kadınların erkeklere kıyasla, doğal gıdalara daha pozitif baktığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Sarıkaya (2007) çalışmasında da farklı açılardan ele alınmıştır. Buna göre kadınların markayı da önemsedikleri ifade edilmiştir. Literatürdeki araştırmaların birçoğunda erkeklere göre kadınlar doğal gıdaları tüketmeye daha yatkın olduğu görülmüştür. Varoğlu ve Turhan (2016) çalışmasında, Türkiye’de Sakarya bölgesinde kadınlar erkeklere oranla doğal ürünlere daha fazla bütçe ayrabileceklerini belirtmişlerdir.

Eti (2014) çalışması da konuyu maddi eksende incelemiş ve organik gıdada fiyatların belirlenmesinde tüketicilerin ödemeye hazır olduğu fiyat, gelir, eğitim seviyesi gibi faktörlerin rol oynadığını ifade etmiştir. İlgili çalışma bulguları organik ürünlerin satış yerlerinin Türkiye’de genelde gelir seviyesi yüksek insanların oturdukları yerleşim yerlerinde yoğunlukta olduğunu göstermektedir.

Eğitim düzeyinin etkisinin de araştırıldığı çalışma olan Çelikkanat (2008)’de eğitim düzeyinin organik ürün tercihini önemli ölçüde belirlediği vurgulanmıştır. Diğer bir anlatımla, çevreye dost ürünlerin alınması eğitim seviyesi arttıkça aynı oranda artmaktadır. Akgüngör (1999) ise özellikle orta yaşlı yüksek gelirli ve sağlığında risk oluşabilecek hassas tüketici gruplarının, doğal yöntemlerle yetiştirilen ve sertifikalandırılmış gıdaları satın alma potansiyeline sahip olduğu belirtilmiştir. Hjelmar (2011) çalışmasında organik gıda satın alma davranışını etkileyen faktörler, etik düşünceler, sağlıkla ilgili konular, çevre ve kalite olarak sınıflandırılmıştır.

Canarslan ve Uz (2019) çalışmasına göre hamile ve anne olan tüketiciler, organik gıdaların sağlığa faydalı ve besleyici oldukları, bunun yanında organik gıdalara ilişkin en çok kabullendikleri bilgilerin tüm organik ürünlerin sertifikalandırılması gerektiği düşüncesindedirler. Çelik (2013), çalışmasında ise organik gıda tüketicilerinin, doğal gıdaların klasik ürünlere göre daha sağlıklı olduğuna ve doğal ürünlerin tadının klasik ürünlere daha iyi olduğuna inandıklarından söz edilmektedir.

2.2. Sağlıklı Yaşamı Benimseme

Bayraktar (2010) “Tüketicilerin Sağlıklı Yaşam Tarzını Benimseme Düzeyleri ile Demografik Özellikleri ve Spor Hizmetleri Satın Almaları Arasındaki İlişki” başlıklı çalışmasında, sağlıklı yaşam tarzını; insanların sağlığını, davranışlarını, günlük aktivitelerini etkileyen ve sağlık statüsüne uygun davranışları seçerek düzenlemesi olarak tanımlamaktadır. Bireylerin sağlıklı kalmak ve hastalıklardan korunmak için inandığı ve uyguladığı davranışların bütününe sağlık davranışı olarak açıklamıştır. Bireylerin bütün bu davranışlarını tutum haline dönüştürmesi, sağlıklı yaşamı sürdürdüğü ve sağlık durumunu daha iyi bir seviyeye getirebilir. Daha sağlıklı bir yaşam tarzının olması veya sağlığın geliştirilmesi ile herhangi bir hastalığı önlemeye yönelik olmadığını, bireylerin kendi sağlık ve iyilik durumunu daha da iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Bahn (2001) ise bireylerin sağlıklı yaşamının, beslenme, sağlık hizmeti, sağlık bilgisi zihinsel ve fiziksel sağlık ile ilgili seçimlerine göre şekillendiğini belirtmiştir. Benzer şekilde Çelik (2013) çalışmasında birçok tüketici için, organik gıdada bir kalite ölçütü olarak “sağlıklı” olması ve tüketicilerin organik gıdaların daha besleyici olduğuna inandığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı konuda Akgüngör (1999) çalışmasında da tüketicilerin

büyük bir kısmının zirai ilaç, hormonlar ve kimyasal maddelerin kalıntıları nedeniyle ileri yaşlarda sağlıklarının bozulacağı düşüncesinde olduklarını belirtmiştir. Bu düşünceye sahip tüketiciler sağlık endişesi nedeniyle organik tarım ürünleri tercih etmektedirler.

Yee vd (2005) çalışmasında konu sağlık ve talep açısından incelenmiştir. Buna göre gıdaların güvenilirliği ile ilgili endişelerin sağlığa faydalı ürünlerin talebi arttırdığını sonucu mevcuttur. İlgili çalışmada organik gıdaların klasik gıdalara göre daha sağlıklı olduğu düşünülmekte olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca tarımda kullanılan her türlü kimyasal gübreler, ilaçlar ve koruyucu maddeleri gıdaların üzerinde sağlığa zararlı kalıntılar bırakabileceği vurgulanmıştır. Bakırcı (2005) çalışmasında ülkelerde üreticilerin ve tüketicilerin bilinçlendirilerek, çevreye yararlı yöntemler kullanılarak ve toplumun sağlığını bozmadan tarım ürünleri üretimi ve tüketimi vurgulanmaktadır. Benzer şekilde Sancaktar (2019) çalışmasında da doğal ürün tüketenlerin organik gıdaların daha yararlı, sağlıklı ve etik yönünden faydalı olduğu düşünülmekte ve fiyatların da geleneksel ürünlere kıyasla fazla maliyetli olduğuna inanıldıkları görülmüştür. Son olarak Zagata (2012) tüketicilerin, doğal ürünlerin daha fazla besin değerinin ve vitaminin olduğu, doğal ürünlerin sağlığa daha çok faydalı olması inancında olduğu sonucuna varılmıştır.

3. Veri ve Yöntem

Araştırma Saha araştırmasına dayalı, nicel bir çalışma olup, populasyon çerçevesi olarak Mersin ilinde çeşitli kurumlarda görev yapmakta olan memurlar belirlenmiştir. Bu bireylerden Çevrimiçi Anket yöntemi ile toplanan birincil veriler, çalışmanın ana materyalini oluşturmuştur. Çalışmada anket uygulanabilmesi için gerekli olan etik kurul raporu Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden 21/06/2021 yılında 15 no'lu karar ile alınmıştır. Örneklem hacmi 1 numaralı model ile hesaplanmıştır.

$$n = \frac{N*s^2*t^2\alpha, sd}{(N-1)d^2} (1)$$

$t_{\alpha, sd}$ = sd serbestlik dereceli t dağılımı kritik değerleridir (sd=n-1).

$$d = \text{örneklem hatası} \Rightarrow \frac{s}{\sqrt{N}}$$

Bu çalışmada 0,05 birinci tip hata payına ve 10.000 evren büyüklüğüne göre 370 – 400 kişi arasında bir örneklem büyüklüğü yer alması planlanmış ve kolayda örnekleme ile yapılan örnekleme yöntemi sonucu 265 kişi yapılan ankete geri dönüş yapmıştır.

Çalışmada yer alan ankette iki ana ölçek olarak, 4'lü likert ölçme seviyeli Sağlıklı Yaşam Biçimini Benimseme Ölçeği II ve 5'li likert ölçme seviyeli Organik Tarım Ürünleri Tüketim Eğilimi ölçekleri kullanılmış, bunun yanı sıra, temel demografik sorular ve bu tez çalışması için hazırlanan ve her iki ölçekte yer alan davranışları etkileyebileceği düşünülen sorular da ankette sorulmuştur. Literatürde üçlü ve beşli likert ölçekleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Likert ölçme düzeyleri genellikle 3-5-7 gibi nötr ifadeleri de içerecek şekilde tek rakamlardan oluşan ölçe seviyelerine sahip olmalarına rağmen, bazen nötr durumları ekarte edip, katılımcıları az ya da çok seviyelere yönlendirecek şekilde 4 veya 6 seviyeli "Eşit Likert Ölçeği" olarak da düzenlenebilmektedirler (Chang, 1994: 205). Bu çalışmada iki farklı ölçek kullanılmıştır. Bunlardan ilki Sağlıklı Yaşam Biçimini Benimseme Ölçeği II ölçeğidir. Diğeri ise organik tarım ürünleri tüketim ölçeğidir. İlk ölçek için derecelendirme dördümlü likert şeklindedir ve ölçek içeriğinde Hiçbir zaman (1), Bazen (2), Sık sık (3), Düzenli olarak (4) uygulaması mevcuttur. İkinci ölçek için ise beşli likert kullanılmıştır.

Bu çalışmanın analizlerinde uygulanan Sağlığı Geliştirme Yaşam Biçimi Ölçeği 1996 yılında Walker v.d. çalışmasıyla revize edilmiş ve Sağlıklı Yaşam Biçimini Benimseme Ölçeği II olarak adlandırılmıştır (Bayraktar, 2010: 88). Ölçeğin tüm maddeleri olumludur. Sağlıklı Yaşam Biçimini Benimseme Ölçeği II'ye ait Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Bahar vd. (2008) tarafından gerçekleştirilmiş ve sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, beslenme, manevi gelişim, kişilerarası ilişkiler ve stres yönetimi alt boyutlarına sahiptir.

Sağlık sorumluluğu, bireyin kendi iyilik hali için aktif olarak sorumluluk hissetmesidir. Kendi sağlığına özen göstermesi, sağlık hakkında bilgilenmeli, gerekli olduğunda profesyonel bir yardıma

başvurabilmesidir. Fiziksel aktivite ise hafif, orta ve ağır egzersizleri düzenli olarak uygulamayı kapsar. Günlük yaşamın bir parçası olarak planlı bir şekilde yürütülür. Beslenme boyutunda bireyin öğünlerini seçme, düzenleme ve yiyecek seçimindeki değerini belirler. Manevi gelişim ise iç kaynakların gelişimi üzerine odaklanır. Kişilerarası ilişkiler ise başkaları ile olan ilişkilendir, nedensel gereklilikler dışında anlamlı bir ilişki kurabilmek için iletişimi kullanmayı gerektirir. İletişim sözel ve sözel olmayan mesajlarla düşünceleri, duyguları paylaşmayı içerir. Stres yönetimi ise gerilimi azaltmak ya da etkin bir şekilde kontrol edebilmek için bireyin fizyolojik ve psikolojik kaynakları belirleyebilmesi ve harekete geçirebilmesidir.

Bu çalışmada mevcut ölçekleme dışında ek olarak kullanılan organik tarım ürünleri tüketim ölçeği, Eti (2014) çalışmasında kullanılan ve konuyla ilgili önceki çalışmalardan derlenmiş organik tarım ürünleri tüketimiyle ilgili konulardan oluşan genel bir organik gıda tüketimi ölçeğidir. Bu ölçekte, organik tüketimi ile ilişkili olabilecek faktörler karışık halde verilmiş önermeler halinde yer almaktadır. Alt ölçek boyutunda ise ürün ilgilenim düzeyi, reklama karşı tutum, ürün özellikleri, fiyat, çevreyle ilgili tutum ve yaşam şekli ele alınmıştır.

Ürün ilgilenim düzeyi, Ürünlerinin içeriği ile ilgili bilgilerin edinilmesi (üretim yöntemi, içerdiği kimyasal bileşikler vb.), satın alma esnasında ayrılan zaman, satın alma öncesi yapılan araştırmaları kapsayan alt boyut maddelerinden oluşur. Reklama karşı tutum ise ürün ile ilgili gelen bilgilendirme mesajlarına karşı tutum, ürün ile ilgili yapılan reklamların ürüne olan güven üzerindeki etkilerinin değerlendirildiği maddelerden oluşan alt boyuttur. Ürün özellikleri, satın alınacak olan ürünün dış görünüşü, kokusu, markası, ambalajı, kıvamı gibi çeşitli fiziksel özelliklerini içeren maddelerden oluşmaktadır. Fiyat, bireylerin organik ürün satın alma kararlarında ürün fiyatının etkisini ölçen maddelerden oluşan alt boyuttur. Çevreyle ilgili tutum, bireyin çevre ile ilgili tutumu ile davranış ve düşüncelerinin organik tarım ürünleri satın alımına yönelik eğilimleri üzerine olan etkilerini ölçme amacı taşıyan ölçek maddelerinden oluşan alt boyuttur. Yaşam şekli ise bireyin beslenme alışkanlıklarını (mekansal ve zamansal olarak), sağlıklı yaşama verdiği önemi değerlendiren maddeler içeren alt boyuttan oluşmaktadır.

3.1. Araştırma Hipotezleri

Bu çalışmada ele alınan ve çalışma amacı doğrultusunda kontrol edilecek olan araştırma hipotezleri aşağıda listelenmiştir:

H1: Bireylerin “Sağlıkta kadere inanır mısınız” sorusuna verdikleri cevaplar ile Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği Alt Boyut Puanları arasında istatistik önemli ilişki yoktur.

H2: Bireylerin “Bir fitness ya da sağlık kulübünün üyesi misiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar ile Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği Alt Boyut Puanları arasında istatistik önemli ilişki vardır

H3: Bireylerin “Sağlıkta kadere inanır mısınız” sorusuna verdikleri cevaplar ile Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği Alt Boyut Puanları arasında istatistik önemli ilişki vardır

H4: Bireylerin “Organik gıda” terimi size ilk olarak neyi çağrıştırıyor?” sorusuna verdikleri cevaplar ile Organik Gıda Tüketimi Ölçeği Alt Boyut Puanları arasında istatistik önemli ilişki vardır

H5: Bireylerin “Düzenli olarak satın aldığımız organik gıda ürünü/ürünleri var mı?” sorusuna verdikleri cevaplar ile Organik Gıda Tüketimi Ölçeği Alt Boyut Puanları arasında istatistik önemli ilişki vardır

H6: Cinsiyet grupları arasında Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklılık vardır.

H7: Medeni Durum grupları arasında Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklılık vardır

H8: Çocuk durumu grupları arasında Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklılık vardır

H9: Eğitim Durumu grupları arasında Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklılık vardır

H10: Meslek grupları arasında Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklılık yoktur.

H11: Cinsiyet grupları arasında Organik Gıda Tüketimi Ölçeği alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklılık vardır

H12: Medeni Durum grupları arasında Organik Gıda Tüketimi Ölçeği alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklılık vardır

H13: Çocuk durumu grupları arasında Organik Gıda Tüketimi Ölçeği alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklılık vardır

H14: Eğitim Durumu grupları arasında Organik Gıda Tüketimi Ölçeği alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklılık vardır

H15: Meslek grupları arasında Organik Gıda Tüketimi Ölçeği alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklılık yoktur

H16: Bireylerin Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği alt boyut puanları ile Organik Gıda Tüketimi Ölçeği alt boyut puanları arasında istatistik önemli ilişki vardır.

3.2. İstatistik Yöntem

Çalışmaya katılan bireylere “Sağlıklı yaşamı biçimi davranışları” ve “Organik Tarım ürünleri tüketme” durumları ile ilgili sorular sorulmuş ve bu sorulara verilen cevaplar ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırmalarda Student t testi ve tek yönlü ANOVA testleri kullanılmıştır.

Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği II alt boyutlarına ait puanlar ve Organik Gıda Tüketimi Ölçeği alt boyutlarına ait puanlar arasındaki korelasyonu incelemek için setler arası korelasyon karşılaştırması olan kanonik korelasyon karşılaştırması yapılmış ve bunun sonucunda elde edilen regresyon denklemi oluşturulmuştur.

4. Araştırma Sonucunda Elde Edilen Verilerin Analizi ve Bulgular

Araştırma kapsamında bireylerin demografik özellikleri, sağlıklı yaşamı benimseme ve organik tarım ürünleri satın alma davranışlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi yönelik veriler elde edilmiştir.

Tablo 1: Tüketicilerin Demografik Özellikleri

		Sayı	Yüzde %
Cinsiyetiniz	Kadın	79	29,8%
	Erkek	186	70,2%
Medeni durumunuz	Evli	206	77,7%
	Bekar	59	22,3%
Çocuğunuz var mı?	Yok	68	25,7%
	Var	197	74,3%
Eğitim durumu	Lise	17	6,4%
	Önlisans	33	12,5%
	Lisans	169	63,8%
	Lisansüstü	46	17,4%
Mesleğiniz	Polis	73	27,5%
	Memur	93	35,1%
	Öğretim Elemanı	63	23,8%
	Öğrenci	3	1,1%
	Mühendis	9	3,4%
	Teknisyen	7	2,6%
	Ev hanımı	2	0,8%
	Büro personeli	15	5,7%

Tablo 1'e göre ankete toplamda 265 kişi katılmıştır. Katılımcılar, 79 (%29,8) Kadın ve 186 (%70,2) Erkek bireylerden oluşmuştur. Ankete katılan tüketicilerden Medeni durumu Evli olanlar 206 (%77,7) kişi ve Bekar olanlar 59 (%22,3) kişidir. Ankete katılan 197 (%74,3) bireyin çocuğunun olduğu, 68 (%25,7) bireyin çocuğunun olmadığı saptanmıştır. Eğitim durumu verilerinde en yüksek sayı 169 (%63,8) ile "Lisans", en düşük sayı ise 17 (%6,4) ile "Lise" olarak belirlenmiştir. Ankete katılan tüketicilerin 73 (%27,5) tanesi polis, 93 (%36,3) tanesi memur, 63 (%23,8) tanesi öğretim elemanı, 3 (%1,1) tanesi öğrenci, 9 (%3,4) tanesi mühendis, 7 (%2,6) tanesi teknisyen, 2 (%0,8) tanesi ev hanımı ve 15 (%5,7) tanesi büro personelidir.

Tablo 2: Organik Tarım Ürünleri Tüketimi Anket Soruları ile İlgili Tanımlayıcı İstatistikler

		Sayı	Yüzde %
Gıda Alışveriş Sıklığı	Ayda 1 kez	10	3,8%
	Ayda 2 kez	12	4,5%
	Haftada 1 kez	86	32,5%
	Haftada 2 kez	75	28,3%
	Haftada 2 kereden fazla	82	30,9%
Mutfak alışverişi ailenizde genellikle kim/kimler tarafından yapılır?	Ben	78	29,4%
	Ben ve Eşim	152	57,4%
	Eşim ve Çocuk(lar)	7	2,6%
	Herkes	24	9,1%
	Ebeveynler	4	1,5%
Organik Gıda ile ilgili bilgi kaynağı İnternet	Evet	225	38,33%
Organik Gıda ile ilgili bilgi kaynağı Arkadaşlar	Evet	109	18,57%
Organik Gıda ile ilgili bilgi kaynağı Televizyon	Evet	103	17,55%
Organik Gıda ile ilgili bilgi kaynağı Gazete / Dergi	Evet	53	9,03%
Organik Gıda ile ilgili bilgi kaynağı Aile Bireyleri	Evet	97	16,52%
"Organik gıda" terimi size ilk olarak neyi çağrıştırıyor?	Doğal Gıda	162	61,1%
	Çevre Dostu Gıda	6	2,3%
	Sağlık	83	31,3%
	Geleneksel Yaşam	14	5,3%
Düzenli olarak satın aldığınız organik gıda ürünü/ürünleri var mı?	Hayır	60	22,6%
	Evet	205	77,4%

Tablo 2'den elde edilen veriler sonucunda Gıda Alışveriş Sıklığına bakıldığında; en yüksek oranın %32,5 ile "Haftada 1 kez" ve en düşük oranın %3,8 ile "Ayda 1 kez" olduğu gözlemlenmiştir. "Mutfak alışverişi ailenizde genellikle kim/kimler tarafından yapılır?" sorusuna bakıldığında; en yüksek oranın %57,4 ile "ben ve eşim" olduğu saptanmıştır. Sonrasında %29,4 oranla tüketici alışverişi kendisinin yaptığını belirtmiştir. En düşük oran da ise %1,5 ile ebeveynlerin gıda alışverişinden sorumlu olduğu görülmüştür. Yani tüketicilerin çoğunlukla gıda alışverişini birlikte yapmayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Tüketicilerin Organik Gıda ile ilgili bilgi kaynağı sorusuna; en yüksek oranla %38,33 ile "internet" olduğu görülmüştür. Sonrasında, %18,57 oranla "arkadaşlar", %17,55 oranla "televizyon", %16,52 oranla "aile bireyleri", en düşük oran %9,03 ile "gazete/dergi" olduğu saptanmıştır. "Organik gıda" terimi size ilk olarak neyi çağrıştırıyor?" sorusuna katılımcıların; %61,1'i "doğal gıda", %31,3'ü "sağlık", %5,3'ü "geleneksel yaşam", %2,3'ü "çevre dostu gıda" olarak belirtmişlerdir.

Tablo 3: Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ile İlgili Anket Sorularına Ait Özet İstatistikler

		Sayı	Yüzde %
Sağlıkta kadere inanır mısınız?	Hayır	120	45,3%
	Evet	145	54,7%
Bir fitness ya da sağlık kulübünün üyesi misiniz?	Hayır	222	83,8%
	Evet	43	16,2%
Egzersiz için özel kıyafet alır mısınız?	Hayır	145	54,7%
	Evet	120	45,3%

Tablo 3'e göre Katılımcıların 145 tanesi (%54,7), "Sağlıkta kadere inanır mısınız" sorusuna "Evet" cevabı vermiştir. "Hayır" cevabı verenler 120 kişidir (%45,3). "Bir fitness ya da sağlık kulübünün üyesi misiniz?" sorusuna katılımcıların 43 (%16,2) tanesi "Evet" cevabı vermiştir. "Hayır" cevabı veren 222 (%83,8) kişidir. "Egzersiz için özel kıyafet alır mısınız?" sorusuna katılımcıların 120 (%45,3) tanesi "Evet" cevabı vermiştir. "Hayır" cevabı veren 145 (%54,7) kişidir. Ölçeklere ait güvenilirlik katsayıları incelendiğinde, Organik Tarım ürünleri tüketim Ölçeği'ne ait güvenilirlik katsayısının (Cronbach Alpha) oldukça güvenilir (0,806), Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği'ne ait güvenilirlik katsayısının ise yüksek seviyede güvenilir (0,898) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Sağlıklı Yaşam Davranışları Soruları ile Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

		Sağlıkta kadere inanır mısınız?		P değeri	Bir fitness ya da sağlık kulübünün üyesi misiniz?		P değeri	Egzersiz için özel kıyafet alır mısınız?		P değeri
		Hayır	Evet		Hayır	Evet		Hayır	Evet	
Sağlık Sorumluluğu	Ortalama	2,35	2,37	0,742	2,34	2,48	0,128	2,23	2,52	P<0,001
	Standart S.	0,59	0,52		0,53	0,61		0,53	0,54	
Fiziksel Aktivite	Ortalama	2,20	2,15	0,519	2,08	2,66	P<0,001	1,96	2,44	P<0,001
	Standart S.	0,59	0,62		0,55	0,63		0,50	0,62	
Beslenme	Ortalama	2,37	2,25	0,049	2,25	2,57	P<0,001	2,15	2,49	P<0,001
	Standart S.	0,50	0,50		0,49	0,48		0,48	0,47	
Manevi Gelişim	Ortalama	2,92	3,01	0,160	2,95	3,03	0,375	2,90	3,05	0,014
	Standart S.	0,52	0,46		0,49	,52		0,48	0,50	
Kişilerarası İlişkiler	Ortalama	2,74	2,75	0,889	2,73	2,84	0,132	2,65	2,86	P<0,001
	Standart S.	0,42	0,42		0,42	0,42		0,40	0,42	
Stres Yönetimi	Ortalama	2,55	2,58	0,598	2,53	2,72	0,008	2,44	2,71	P<0,001
	Standart S.	0,47	0,40		0,42	0,47		0,39	0,44	

Tablo 4'de yer alan 3 soru "Sağlıklı yaşam davranışları anket soruları" olarak adlandırılmış ve bu sorulara verilen cevaplarla ölçek alt boyutları karşılaştırılmıştır. Buna göre "Sağlıkta kadere inanır mısınız?" sorusuna verilen Evet ve Hayır cevapları arasında Sağlıklı yaşamı benimseme alt boyut puanları açısından "Beslenme" alt boyutunda, Kadere inanan (n=140) ve inanmayan (n=117) bireyler arasında istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir (p=0,049). Buna göre, Sağlıkta Kadere inanmayan bireylerin Beslenme davranışına verdikleri önem (2,37 ± 0,50) Sağlıkta kadere inanan bireylerin Beslenme davranışına verdikleri önemden (2,25 ± 0,50) istatistik önemli seviyede daha yüksektir sonucu çıkarılabilir. Diğer alt boyutlarda herhangi bir istatistik önemli farklılık gözlemlenmemiştir. Buna göre, insanların sağlıkta kadere inanıp inanmaması ölçek alt boyut puanlarını, dolayısıyla genel olarak Sağlıklı Yaşamı Benimseme puanlarını etkilemediği yorumu yapılabilir. "Bir fitness kulübü üyesi misiniz?" sorusuna verilen "Evet" (n=42) ve "Hayır" (n=215) cevapları arasında Sağlıklı yaşamı benimseme alt boyut puanları açısından "Fiziksel Aktivite" alt boyutunda, fitness kulübü üyesi olan ve olmayan bireyler arasında istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir (p<0,001). Buna göre fitness kulübü üyesi olan bireylerin "Fiziksel Aktivite" davranışına verdikleri önem (2,66 ± 0,63) Sağlıkta kadere inanan bireylerin "Fiziksel Aktivite" davranışına verdikleri önemden (2,08 ± 0,55) istatistik önemli seviyede daha yüksektir sonucu çıkarılabilir. Bunun yanı sıra, kulüp üyesi olan bireylerin Beslenme davranışına verdikleri önem (2,57 ± 0,48) kulüp üyesi olmayan bireylerin Beslenme davranışına verdikleri önemden (2,25 ± 0,49) istatistik önemli seviyede daha yüksektir sonucu

çıkarılabilir ($p<0,001$). Benzer şekilde, kulüp üyesi olan bireylerin “Stres Yönetimi” davranışına verdikleri önem ($2,72 \pm 0,47$) kulüp üyesi olmayan bireylerin “Stres Yönetimi” davranışına verdikleri önemden ($2,53 \pm 0,42$) istatistik önemli seviyede daha yüksek olarak tespit edilmiştir ($p=0,008$). Diğer alt boyutlarda herhangi bir istatistik önemli farklılık gözlemlenmemiştir. Ayrıca egzersiz için özel kıyafet alır mısınız?” sorusuna verilen Evet ($n=116$) ve Hayır ($n=141$) cevapları arasında, tüm ölçek alt boyutları açısından istatistik önemli farklılıklar gözlemlenmiştir. Buna göre, egzersiz için özel kıyafet alan bireylerin Sağlıklı yaşamı benimseme davranışları tüm alt boyut puanlarında, özel kıyafet almayan bireylerden istatistik önemli seviyede daha yüksek bulunmuştur yorumu yapılabilir.

Tablo 5: Demografik Değişkenler ile Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Sayı	Sağlık Sorumluluğu		Fiziksel Aktivite		Beslenme		Manevi Gelişim		Kişilerarası ilişkiler		Stres Yönetimi		
		Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	
Cinsiyetiniz	Kadın	79	2,48	,50	2,13	,63	2,41	,48	2,86	,51	2,84	,42	2,65	,47
	Erkek	186	2,31	,56	2,19	,59	2,25	,51	3,01	,48	2,71	,42	2,53	,41
			P = 0,019		P = 0,490		P = 0,019		P = 0,019		P = 0,019		P = 0,049	
Medeni durumunuz	Evli	206	2,37	,52	2,13	,59	2,31	,47	2,99	,44	2,75	,40	2,56	,41
	Bekar	59	2,34	,65	2,31	,64	2,27	,61	2,89	,64	2,76	,49	2,58	,51
			P = 0,713		P = 0,052		P = 0,605		P = 0,183		P = 0,814		P = 0,697	
Çocuğunuz var mı?	Yok	68	2,32	,60	2,28	,61	2,28	,58	2,93	,57	2,81	,41	2,59	,48
	Var	197	2,38	,53	2,14	,60	2,31	,48	2,98	,46	2,73	,42	2,56	,42
			P = 0,469		P = 0,094		P = 0,640		P = 0,469		P = 0,155		P = 0,576	
Eğitim durumu	Lise	17	2,23	,50	2,15	,57	2,16	,57	2,93	,51	2,85	,42	2,63	,49
	Önlisans	33	2,33	,65	2,11	,56	2,27	,51	2,93	,53	2,70	,42	2,47	,48
	Lisans	169	2,47	,53	2,15	,60	2,28	,50	3,02	,46	2,73	,44	2,55	,41
	Lisansüstü	46	2,61	,52	2,33	,64	2,47	,46	3,26	,55	2,81	,35	2,65	,45
			P = 0,045		P = 0,303		P = 0,042		P = 0,045		P = 0,451		P = 0,268	
Mesleğiniz	Polis	73	2,31	,63	2,18	,67	2,19	,55	2,91	,60	2,71	,45	2,48	,46
	Memur	93	2,32	,48	2,07	,54	2,28	,46	3,00	,42	2,70	,41	2,54	,41
	Öğretim Elemanı	63	2,46	,57	2,31	,63	2,47	,52	3,01	,48	2,82	,38	2,66	,43
	Öğrenci	3	3,13	,23	2,67	,50	2,67	,76	3,20	,72	3,22	,59	2,83	,60
	Mühendis	9	2,27	,36	2,13	,85	2,44	,31	2,73	,57	2,78	,56	2,52	,55
	Teknisyen	7	2,29	,34	2,20	,50	2,11	,32	2,80	,23	2,64	,33	2,50	,30
	Ev hanımı	2	2,80	,00	2,50	,42	2,50	,42	3,20	,57	2,92	,35	2,42	,12
	Büro personeli	15	2,36	,54	2,08	,34	2,12	,43	3,00	,35	2,86	,45	2,72	,33
			P = 0,143		P = 0,278		P = 0,023		P = 0,556		P = 0,234		P = 0,186	

Tablo 5’de yer alan, bireylere ait demografik özelliklerle Sağlıklı Yaşamı Benimseme ölçek puanları incelendiğinde, Cinsiyet değişkeninde, Sağlık Sorumluluğu alt boyutunda, Kadınların puanlarının ($2,48 \pm 0,50$) Erkekler göre ($2,31 \pm 0,56$) istatistik anlamlı seviyede yüksek olduğu ($p=0,019$) tespit edilmiştir. Beslenme alt boyutunda da Kadınların puanlarının ($2,41 \pm 0,48$) Erkekler göre ($2,25 \pm 0,51$) istatistik anlamlı seviyede yüksek olduğu ($p=0,019$) sonucuna varılmıştır. Kişilerarası İletişim alt boyutunda da benzer olarak, Kadınların puanlarının ($2,84 \pm 0,42$) Erkekler göre ($2,71 \pm 0,42$) istatistik anlamlı seviyede yüksek olduğu ($p=0,019$) tespit edilmiştir. Stres Yönetimi Alt boyutunda, Kadınların puanları ($2,84 \pm 0,42$) Erkekler göre ($2,53 \pm 0,41$) istatistik anlamlı seviyede yüksek olduğu ($p=0,049$) tespit edilmiştir. Erkeklerin puanlarının ($3,01 \pm 0,48$) ise Manevi Gelişim alt boyutunda Kadınlardan ($2,86 \pm 0,51$) yüksek olduğu saptanmıştır ($p=0,019$). Fiziksel Aktivite puanları açısından ise, istatistik anlamlı farklılık gözlemlenmemiştir ($P=0,490$). Medeni Durum değişkeninde Evli ve Bekar bireyler arasında ölçek alt boyut puanları açısından herhangi bir istatistik önemli farklılık tespit edilmemiştir.

Çocuk Durumu değişkeninde, çocuğu olan ve olmayan bireyler arasında ölçek alt boyut puanları açısından herhangi bir istatistik önemli farklılık tespit edilmemiştir.

Eğitim Durumu değişkeninde, eğitim seviyeleri arasında Sağlık Sorumluluğu ($p=0,045$), Beslenme ($p=0,042$), Manevi Gelişim ($p=0,045$) alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklar tespit edilmiştir. Bu alt boyutlarda, eğitim seviyeleri arttıkça Sağlıklı yaşama verilen önemin de arttığı söylenebilir.

Meslek değişkeninde, meslek grupları arasında sadece Beslenme alt boyutu açısından istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir ($p=0,023$). En yüksek puan ortalaması Öğrenci grubunda ($2,67 \pm 0,76$); en düşük puan ortalaması Teknisyen grubunda ($2,11 \pm 0,32$) gözlemlenmiştir.

Tablo 6: Organik Ürün Tüketim Soruları ile Organik Tarım Ürünleri Tüketim Ölçeği Puanları Karşılaştırılması

		“Organik gıda” terimi size ilk olarak neyi çağrıştırıyor?				P değeri	Düzenli olarak satın aldığımız organik gıda ürünü/ürünleri var mı?		P değeri
		Doğal Gıda	Çevre Dostu Gıda	Sağlık	Geleneksel Yaşam		Hayır	Evet	
Ürün İlgilenim	Ortalama	3,66	4,10	3,78	3,34	0,026	3,34	3,80	P<0,001
	Standart Sapma	0,62	0,52	0,51	0,99		0,69	0,55	
Reklama Karşı Tutum	Ortalama	2,42	2,17	2,45	1,82	0,047	2,18	2,46	0,019
	Standart Sapma	0,81	0,61	0,83	0,72		0,85	0,80	
Ürün Özellikleri	Ortalama	3,54	3,60	3,58	3,28	0,270	3,36	3,59	0,004
	Standart Sapma	0,50	0,31	0,54	0,81		0,52	0,52	
Fiyat	Ortalama	3,63	3,79	3,70	2,98	0,001	3,45	3,67	0,023
	Standart Sapma	0,59	0,19	0,67	0,96		0,75	0,61	
Çevreyle İlgili Tutum	Ortalama	3,68	3,92	3,75	3,48	0,183	3,58	3,73	0,047
	Standart Sapma	0,50	0,26	0,45	0,79		0,54	0,49	
Yaşam Şekli	Ortalama	3,61	3,58	3,62	3,37	0,288	3,45	3,64	0,003
	Standart Sapma	0,41	0,27	0,44	0,84		0,48	0,44	

Tablo 6’da “Organik Gıda Terimi size neyi çağrıştırıyor?” sorusuna verilen cevaplar arasında, “Ürün İlgilenim” alt boyutu açısından gözlemlenen farklılıklar istatistik olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,026$). En yüksek puan ortalaması “çevre dostu gıda” cevabını verenlere ($4,10\pm 0,52$); en düşük ise “geleneksel yaşam” ($3,34\pm 0,99$) cevabını verenlere aittir. “Reklama karşı tutum” alt boyutu açısından gözlemlenen farklılıklar istatistik olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,047$). En yüksek puan ortalaması “doğal gıda” cevabını verenlere ($2,42\pm 0,81$); en düşük ise “geleneksel yaşam” ($1,82\pm 0,72$) cevabını verenlere aittir.

“Fiyat” alt boyutları açısından gözlemlenen farklılıklar da istatistik olarak anlamlı bulunmuştur. En yüksek puan ortalaması “çevre dostu gıda” cevabını verenlere ($3,79\pm 0,19$); en düşük ise “geleneksel yaşam” ($2,98\pm 0,96$) cevabını verenlere aittir. “Düzenli olarak satın aldığımız organik gıda ürünü/ürünleri var mı?” sorusuna “Evet” cevabı verenlerin tüm alt boyut puan ortalamaları “Hayır” cevabını verenlerden istatistik önemli bir seviyede daha yüksek olarak gözlemlenmiştir.

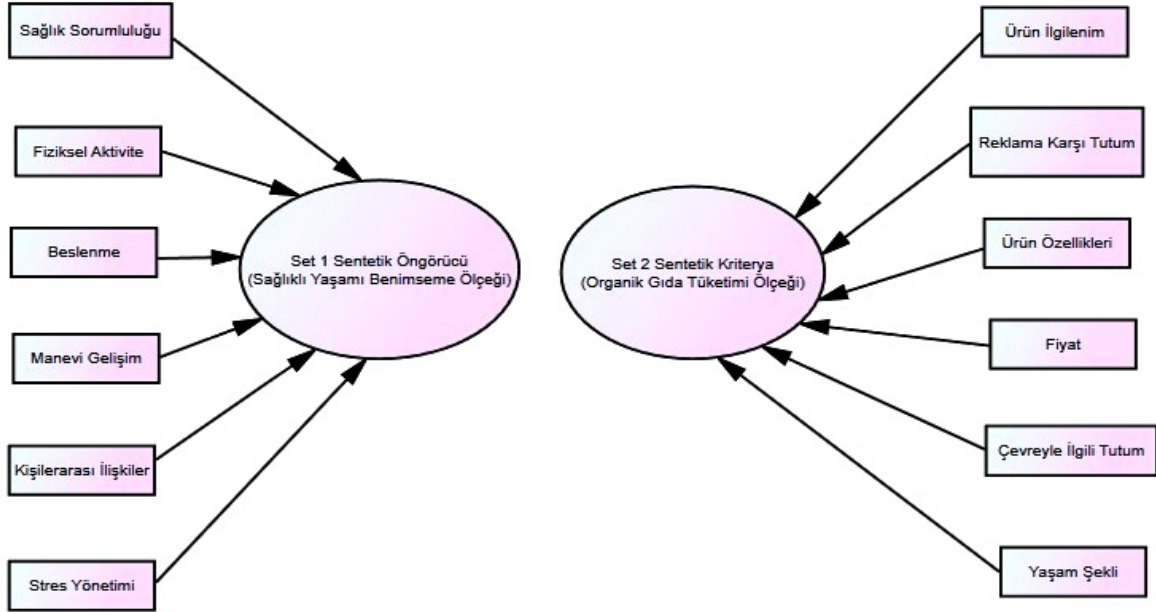
Tablo 7: Demografik Değişkenler ile Organik Tarım Ürünleri Tüketim Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	Sayı	Ürün İlgilenim		Reklama Karşı Tutum		Ürün Özellikleri		Fiyat		Çevreyle İlgili Tutum		Yaşam Şekli		
		Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	
Cinsiyetiniz	Kadın	79	3,74	,60	2,51	,70	3,67	,50	3,71	,63	3,77	,36	3,61	,34
	Erkek	186	3,67	,62	2,34	,86	3,48	,53	3,58	,66	3,67	,55	3,59	,49
			P =0,425		P =0,139		P =0,007		P =0,136		P =0,124		P =0,720	
Medeni Durum	Evli	206	3,72	,56	2,38	,81	3,53	,55	3,67	,63	3,72	,44	3,61	,41
	Bekar	59	3,59	,78	2,42	,85	3,57	,46	3,45	,70	3,61	,67	3,56	,56
			P =0,133		P =0,739		P =0,631		P =0,024		P =0,135		P =0,437	
Çocuk Durumu	Yok	68	3,55	,73	2,46	,86	3,56	,47	3,46	,69	3,61	,56	3,55	,56
	Var	197	3,74	,57	2,37	,80	3,53	,55	3,68	,63	3,73	,48	3,62	,41
			P =0,026		P =0,459		P =0,686		P =0,020		P =0,101		P =0,272	
Eğitim durumu	Lise	17	3,69	,64	2,59	,87	3,30	,52	3,53	,50	3,59	,81	3,53	,58
	Önlisans	33	3,65	,64	2,35	,83	3,53	,54	3,77	,63	3,71	,43	3,63	,42
	Lisans	169	3,67	,58	2,36	,77	3,55	,53	3,61	,63	3,70	,46	3,59	,42
	Lisansüstü	46	3,83	,71	2,47	,95	3,58	,54	3,59	,77	3,71	,55	3,65	,55
			P =0,449		P =0,637		P =0,298		P =0,514		P =0,833		P =0,768	
Mesleğiniz	Polis	73	3,58	,68	2,43	,85	3,47	,53	3,55	,71	3,57	,65	3,59	,56
	Memur	93	3,73	,56	2,37	,80	3,58	,50	3,80	,58	3,75	,43	3,64	,38
	Öğretim Elemanı	63	3,85	,62	2,47	,88	3,58	,59	3,50	,65	3,75	,48	3,62	,43
	Öğrenci	3	4,07	,83	2,33	1,26	3,58	,52	3,67	,72	4,08	,14	3,78	,10
	Mühendis	9	3,36	,40	2,28	,79	3,56	,29	3,69	,69	3,64	,31	3,61	,50
	Teknisyen	7	3,26	,65	1,93	,45	2,86	,60	3,43	,51	3,50	,20	3,27	,50
	Ev hanımı	2	3,50	,42	2,00	,00	3,75	,00	3,88	,53	3,88	,53	3,46	,06
Büro personeli	15	3,68	,48	2,40	,60	3,63	,33	3,33	,57	3,78	,25	3,46	,35	
			P =0,476		P =0,590		P =0,441		P =0,389		P =0,528		P =0,664	

Tablo 7’de yer alan, bireylere ait demografik özelliklerle Organik gıda Tüketimi ölçek puanları incelendiğinde, Cinsiyet değişkeninde, Ürün Özellikleri Alt boyut puanları açısından, Kadınların puanlarının (3,67±0,50) Erkekler göre (3,48±0,53) istatistik anlamlı seviyede yüksek olduğu; saptanmıştır (p=0,007). Diğer alt boyut puanları açısından istatistik anlamlı farklılık gözlemlenmemiştir. Medeni Durum değişkeninde Evli ve Bekar bireyler arasında ölçek alt boyut puanları açısından yapılan karşılaştırmalarda sadece “Fiyat” alt boyutu açısından istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir. Buna göre, Evli bireylerin fiyatlandırmaya verdikleri önem puan ortalaması (3,67±0,63) bekar bireylerin (3,45±0,70) puan ortalamasından istatistik anlamlı ölçüde yüksektir (p=0,024). Çocuk Durumu değişkeninde, çocuğu olan bireylerin “Ürün İlgilenim” düzeylerinin (3,74±0,57), çocuğu olmayan bireylerin düzeylerinden (3,55±0,73) istatistik anlamlı seviyede daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (p=0,026); benzer olarak, çocuğu olan bireylerin “Fiyat” alt boyut düzeylerinin (3,68±0,63), çocuğu olmayan bireylerin düzeylerinden (3,46±0,69) istatistik anlamlı seviyede daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (p=0,020). Diğer alt boyut puanları açısından herhangi bir istatistik önemli farklılık tespit edilmemiştir. Eğitim Durumu değişkeninde ise alt boyut puanları açısından istatistik önemli farklar tespit edilmemiştir. Benzer şekilde Meslek değişkeninde, meslek grupları arasında ölçek alt boyutları açısından istatistik önemli farklılık tespit edilmemiştir.

Şekil 1’de sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği alt boyutları ile Organik Tarım ürünleri Tüketim Ölçeği alt boyutlarının kanonik grafik olarak ele alınmış olup hesaplanan kanonik korelasyonlar tablo 8’de sunulmuştur. Kanonik korelasyonda, normal Pearson korelasyonda yapılması planlanan ikili korelasyon karşılaştırmalarından oluşan 1. Tip hata miktarlarındaki gereksiz artışı gidermek için, ölçek alt boyutları tek bir yapay değişkene indirgenir. Genellikle 2 farklı ölçeğe ait alt boyutlar karşılaştırıldığından, her birine ait 1 tane yapay değişken, dolayısıyla toplamda 2 yapay değişken oluşur. Bu değişkenlerden birisi sentetik öngörücü, diğeri ise sentetik kriteriya olarak adlandırılır. Bu iki yapay değişken daha sonra normal Pearson korelasyon mantığı ile karşılaştırılır (Hotelling, H. 1936). Her karşılaştırma için bir tane pearson katsayısı hesaplanır. Yapılan karşılaştırma ve pearson katsayısı hesaplama işlemi, toplamda ±1,00 korelasyon katsayısı, ve dolayısıyla açıklanan varyans (Wilks Statstic) 1,00 (veya 0,999) olana kadar devam eder. İlk önce hazırlanan karşılaştırma seti, korelasyon katsayısının maksimum olduğu bir düzen ile başlar (Sherry ve Henson; 2005).

Şekil 1: Ölçeklere Ait Kanonik Korelasyon Grafiği

Tablo 8: Kanonik Korelasyon Katsayılar

Kanonik Korelasyonlar						
Korelasyon	Eigenvalue	Wilks Statistic	F	Num D.F	Denom D.F.	P değeri
0,630	0,659	0,546	4,564	36,000	1113,762	P< 0,001
0,204	0,043	0,907	1,012	25,000	945,070	0,448
0,183	0,034	0,946	0,895	16,000	779,675	0,575
0,129	0,017	0,979	0,621	9,000	623,187	0,780
0,067	0,004	0,995	0,321	4,000	514,000	0,864
0,023	0,001	0,999	0,132	1,000	258,000	0,717

Tablo 8’de korelasyon katsayısının toplamda $\pm 1,00$ ’e ve açıklanan varyansın 1,00 (veya 0,999) a ulaşması için 6 farklı karşılaştırma seti hazırlanmıştır. Bu setlerden sadece ilki istatistik önem içerdiğinden, sadece bu set için yorum yapılmalıdır. Bu durumda genel olarak bir yorum yapmak gerekirse, bireylerin Sağlıklı Yaşamı Benimseme davranışları ile Organik Gıda tüketimi davranışları arasında yüksek seviyede, pozitif doğrusallık içeren ve istatistik önemli bir korelasyon vardır yorumu yapılabilir ($r:0,630$; $p<0,001$). Diğer bir ifadeyle bireyler, sağlıklı yaşama önem verdikçe, organik gıda tüketimi davranışlarına da verdikleri önem artmaktadır.

Tablo 9: Sağlıklı Yaşamı Benimseme Ölçeği Alt Boyutlarının, Organik Tarım Ürünleri Tüketimi Davranışlarındaki Değişimi Açıklama İstatistikleri

Model Özeti				
Model	R	R kare	Düzeltilmiş R Kare	Tahminin Standart Hatası
1	0,478 ^a	0,228	0,210	0,33139

Sağlıklı yaşamı benimseme ölçeği alt boyutlarının, organik gıda tüketimi davranışlarını etkileme düzeylerini araştırmak için yapılan regresyon analizi sonuçları tablo 9’da görülebilir. tablo 9’da bireylerin sağlık sorumluluğu, fiziksel aktivite, beslenme, manevi gelişim, kişilerarası ilişkiler, stres yönetimi alt boyutları, gene bireylerin organik gıda tüketimi davranışlarındaki değişimin %22,8’ini (r kare=0,228) açıklamaktadır.

Tablo 10: Standardize / Standardize Olmayan Katsayılar

Katsayılar ^a					
Model	Standardize olmayan katsayılar		Standardize Katsayılar	t	P değeri
	B	Std. Hata	Beta		
(Sabit)	2,432	0,153		15,940	P<0,001
Sağlık Sorumluluğu	0,063	0,051	0,093	1,246	0,214
Fiziksel Aktivite	-0,074	0,046	-0,120	-1,591	0,113
Beslenme	0,240	0,055	0,324	4,379	0,000
Manevi Gelişim	0,167	0,056	0,221	3,002	0,003
Kişilerarası ilişkiler	0,065	0,065	0,073	0,989	0,324
Stres Yönetimi	-0,040	0,068	-0,047	-0,595	0,552

a. Bağımlı Değişken: Organik Gıda Tüketimi

Tablo 10'da gözlemlenen regresyon modelinde, bağımsız değişken olarak belirlenen Sağlıklı Yaşamı Benimseme ölçeği alt boyutlarından hangilerinin, bağımlı değişken olan Organik Gıda Tüketimi puanlarındaki değişimi istatistiksel olarak etkilediğini tespit etmek için yapılan analiz sonucuna göre, bireylerin Beslenme ($p<0,001$) ve Manevi Gelişim ($p=0,003$) davranışları, Organik Gıda Tüketimi davranış puanlarını tahmin etmede başarılı bulunmuştur. Buna göre, 2 numaralı bir tahmin modeli oluşturulabilir:

$$Y = \alpha + \beta_1 * X_1 + \beta_2 * X_2 \quad (2)$$

İlgili modelde α (regresyon sabit değeri) 2,432 bulunmuştur. β_1 ise Beslenme bağımsız değişkenine ait regresyon katsayısı olup 0,240 bulunmuştur. Buna göre Beslenme değişkeninde meydana gelen 1 puanlık değişim, organik gıda Tüketimi değişkeninde 0,240 puanlık değişime yol açmaktadır. β_2 ise Manevi Gelişim bağımsız değişkenine ait regresyon katsayısıdır ve 0,167 bulunmuştur. Buna göre manevi gelişim değişkeninde meydana gelen 1 puanlık değişim, organik gıda tüketimi değişkeninde 0,167 puanlık değişime yol açmaktadır. Buna göre tahmin denklemi 3 numaralı model olarak ifade edilebilir.

$$Y = 2,432 + 0,240 * X_1 + 0,167 * X_2 \quad (3)$$

5. Sonuçlar ve Tartışma

Sanayi ve ticaretin hızla gelişmesi, tüketici davranışındaki değişiklikler, yaşam tarzının değişmesi daha fazla ürün üretimi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucunda da tarımda kimyasal ilaç ve gübre kullanımı artmıştır. Tarımda kullanılan kimyasal gübre ve ilaçlar insan sağlığını olumsuz yönde etkilemiştir. Yaşanan sağlık sorunları insanları organik ürün üretimine sevk etmiş ve organik tarım yaygınlaşmaya başlamıştır.

Bu çalışmada, Mersin İlindeki çeşitli devlet kurumlarında görev yapmakta olan personelin sağlıklı yaşamı benimseme ve organik tarım ürünleri satın alma davranışlarını etkileyen faktörler incelenmeye alınmıştır. Tüketicilerin organik tarım ürünlerine olan taleplerindeki artışın beklenen seviyede olmamasının nedenlerini belirlemek, organik tarım sektörü ve organik ürünlerin pazarlanması açısından önemli ipuçları vermiştir.

Çalışma bulgularına göre, demografik değişkenlerin her iki ölçek puanları etkisi özetlenecek olduğunda, özellikle cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumu değişkenlerinin puan değişimleri üzerinde istatistik önemli etkileri olduğu gözlemlenmiştir; buna göre kadınların erkeklere göre hem sağlıklı yaşamı benimseme hem de organik gıda tüketimine verilen önem açısından daha pozitif yaklaşım sergilediği söylenebilir. Gıda, besin hazırlama ve alışveriş sorumluluğunun genellikle kadınların üzerinde oluşu, aynı zamanda bu faaliyetler için sağlık sorumluluğunu da beraberinde getirmektedir. Ayrıca evli bireylerdeki sorumluluk anlayışı, evliliğin doğal yapısının da etkisiyle bekar bireylere göre daha yüksek olabildiğinden sağlıklı yaşamı benimseme ve organik gıda tüketimi davranışları da bekar bireylere yüksek olabilmektedir şeklinde araştırma hipotezi oluşturulmuş, fakat

elde edilen sonuçlara göre sadece organik tarım ürünleri tüketimi alt boyutu olan fiyat değişkeninde evli bireyler lehine istatistik önemli artış saptanmıştır. Benzer şekilde çocuk sahibi olma durumu da evli bireylerde olduğu gibi sağlıklı yaşam ve buna bağlı olarak organik gıda tüketimi konusunda daha fazla sorumluluk gerektiren bir değişken olarak ele alınmış ve dolayısıyla araştırma hipotezi de bu yönde oluşturulmuştur. Sağlıklı yaşamı benimseme açısından çocuk sahibi olan ve olmayan bireyler arasında istatistik önemli farklılıklar bulunmazken, organik tarım ürünleri tüketimi ölçeği alt boyutları açısından ürün ilgilenim ve fiyat değişkenlerinde istatistik önemli farklılıklar tespit edilmiştir. Her iki ölçekte de puanlar arası değişimde en etkili değişken olarak eğitim durumu ele alınmış ve hipotezler buna göre oluşturulmuştur. Eğitim grupları arasında, sağlıklı yaşam belirleme ölçeği alt boyutları açısından sağlık sorumluluğu, beslenme ve manevi gelişim değişkenlerinde istatistik önemli farklılıklar bulunmuştur. Hesaplanan puan ortalamalarına göre bireylerin eğitim seviyeleri arttıkça bu değişkenlere ait ortalamalar da artmaktadır. Buna göre eğitim seviyesi yükseldikçe sağlıklı yaşamı benimseme eğilimleri de artmaktadır denebilir. Meslek değişkeni açısından incelendiğinde Buna göre meslek değişkeninde, katılımcıların sosyoekonomik açıdan birbirlerine yakın düzeyde olması sebebiyle ölçek alt boyutları açısından istatistik önemli farklılıklar beklenmemiştir. Meslek açısından sadece sağlıklı yaşam belirleme ölçeği “Beslenme” alt boyutunda istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir.

Tüketicilerin “Sağlıkta kadere inanır mısınız?” sorusuna verilen evet ve hayır cevapları arasında Sağlıklı yaşamı benimseme alt boyut puanları açısından beslenme alt boyutunda, kadere inanan ve inanmayan bireyler arasında istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir. Buna göre, sağlıkta kadere inanan bireylerin beslenme davranışına verdikleri önem sağlıkta kadere inanan bireylerin beslenme davranışına verdikleri önemden istatistik önemli seviyede daha yüksektir sonucu çıkarılabilir. Ayrıca tüketicilerin “Bir fitness kulübü üyesi misiniz?” sorusuna verilen evet ve hayır cevapları arasında sağlıklı yaşamı benimseme alt boyut puanları açısından fiziksel aktivite alt boyutunda, fitness kulübü üyesi olan ve olmayan bireyler arasında istatistik önemli farklılık tespit edilmiştir. Buna göre fitness kulübü üyesi olan bireylerin fiziksel aktivite davranışına verdikleri önem sağlıkta kadere inanan bireylerin fiziksel aktivite davranışına verdikleri önemden istatistik önemli seviyede daha yüksektir sonucu çıkarılabilir. Bunun yanı sıra, kulüp üyesi olan bireylerin beslenme davranışına verdikleri önem kulüp üyesi olmayan bireylerin beslenme davranışına verdikleri önemden istatistik önemli seviyede daha yüksektir sonucu çıkarılabilir. Benzer şekilde, kulüp üyesi olan bireylerin stres yönetimi davranışına verdikleri önem kulüp üyesi olmayan bireylerin stres yönetimi davranışına verdikleri önemden istatistik önemli seviyede daha yüksek olarak tespit edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bir diğer bulgu bireylerin sağlıklı yaşamı benimseme davranışları ile organik gıda tüketimi davranışları arasında yüksek seviyede ve istatistik olarak anlamlı bulunan pozitif doğrusallıktır. Bağımlı değişken olan organik gıda tüketimi puanlarındaki değişimi istatistiksel olarak etkilediğini tespit etmek için yapılan analiz sonucuna göre, bireylerin beslenme ve manevi gelişim davranışları, organik gıda tüketimi davranış puanlarını tahmin etmede başarılı bulunmuştur.

Türkiye’de organik tarımın yaygınlaştırılması tüm gelir gruplarının tüketebileceği organik ürünlerin üretiminin desteklenmesi, izlenebilirliğin tesis edilmesi, etkin kontrol ve sertifikasyon sisteminin işletilmesi, organik ürün konusunda tüketici bilincinin artırılması amacıyla 1997 yılından itibaren Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından projeler geliştirilmektedir. Türkiye’de yerli tohum üretimi 2002 yılında 145.227 ton ile başlamış olup, 2021 yılında 1.324.222 ton tohum üretimi gerçekleşmiştir (www.tarimorman.gov.tr). Günümüzde organik ürün fiyatlarının yükselmesine neden olan etkenlerin başında; organik ürün üretiminde verimin düşüklüğü nedeniyle arz azlığı, işgücü kaynaklı birim maliyetleri ile mazot, su vb. maliyetlerin yüksek olması söylenebilir. Bütün bu etkenler organik ürün tüketimini olumsuz etkileyebileceği söylenebilir. Organik üretim ilgili bakanlık vasıtasıyla her ne kadar destekleniyor olsa da üretimin devamlılığı açısından yetersiz kalmaktadır. Ayrıca, tarımın doğasında olan risk ve belirsizliğin yarattığı gelir dalgalanması tarımın terkine neden olmaktadır. Kırsal alanda sosyal ve kültürel donatı eksikliği de eklenenince köyden kente göç yaşanmaktadır. Gerek gıda güvenliği gerekse de güvenilir ürünlere erişimin devamlılığı farklı destek kaynaklarını da harekete geçirmeyi zorunlu kılmaktadır. Küçük çiftçinin özellikle teşvik edilmesinde belediye, sivil toplum kuruluşları rol alabilir. Ürünlerin bu kurumlarca satışının sağlanması, perakende hizmetinin

sunulması hem üretici için sürdürülebilirliğin bir garantisi olacak hem de tüketici için erişilebilir (fiziksel ve satın alma gücü açısından) olacaktır. Üretici pazarlarının kurularak iç piyasaya sürülecek olan organik ürünlerin doğrudan tüketiciye az maliyetle ulaşması sağlanarak, organik tarım ürünlerinin tüketimi olumlu yönde artırabilecektir.

Kaynakça

- Akgüngör, S., Miran, B., Abay, C., Olhan, E. ve Nergis, N. (1999). *İstanbul, Ankara ve İzmir İllerinde Tüketicilerin Çevre Dostu Tarım Ürünlerine Yönelik Potansiyel Talebinin Tahminlenmesi*. Ankara.
- Aydın, H. (2012). *Sağlıklı Nesiller için Önce Sağlıklı Tohum*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Bahar, Z., Beşer, A., Gördes, N., Ersin, F. ve Kıssal, A. (2008). Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *C.U.Hemsirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(1),1-13.
- Bayraktar, S. (2010). *Tüketicilerin Sağlıklı Yaşam Tarzını Benimseme Düzeyleri ile Demografik Özellikleri ve Spor Hizmetleri Satın Almaları Arasındaki İlişki*. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Bulut, E. (2018). *İstanbul İlinde Organik Gıda Tüketimini Etkileyen Özellikler Üzerine Bir Araştırma*. Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Çelik, S. (2013). Kimler, Neden Organik Gıda Satın Alıyor? Bir Alan Araştırması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 93-108.
- Çelikkanat, D. (2008). *Organik Tüketicilerin Kişisel Değerler Çerçevesinde Sınıflandırılması*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Chang, L. (1994). A Psychometric Evaluation of 4-Point and 6-Point Likert-Type Scales in Relation to Reliability and Validity. *Applied Psychological Measurement*. 18(3), 205-215
- Demiryürek, K. (2004). Dünya ve Türkiye’de Organik Tarım. Harran Üniversitesi. *Ziraat Fakültesi Dergisi*, 8(3-4), 63-71.
- Doğan, Y. ve Doğan, S. (2020). Koronavirüs Pandemisi ve Türkiye’de Bitkisel Üretime Etkisi. *Artuklu Kaime Uluslararası İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 41-55.
- Dowswell, C. (2009). Norman Ernest Borlaug (1914–2009). *Science*, 326(5951): 381.
- Eti, H. S. (2014). *Organik Gıdaların Pazarlanması ve Organik Gıdalara Karşı Tüketici Tutum ve Davranışları Analizi*. Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Gracia, A. ve Magistris, T. (2007). Organic Food Product Purchase Behaviour: A Pilot Study For Urban Consumers In The South Of Italy. *Spanish Journal of Agricultural Research*, 5(4), 439-451.
- Hazell, P. B.R. (2009). The Asian Green Revolution.
- Hekimoğlu, B. ve Altındağ, M. (2006). Organik Tarım ve Bitki Koruma Açısından Organik Tarımda Kullanılacak Yöntemler. Samsun Valiliği Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 1-200.
- Hotelling, H. (1936). Relations Between Two Sets of Variates. *Biometrika*. 28(3–4), 321–377.
- Howard, A., Howard, G. L.C. and Khan, A. R. (1910), The Economic Significance of Natural Cross-Fertilization in India, *India Dept. Of Agriculture. Memoirs. Botanical series*, 3(6).
- Howard, A. (1943). *Nature*. Oxford: Oxford University.
- Hjelmar, U. (2011). Consumers’ Purchase of Organic Food Products. A Matter of Convenience and Reflexive Practices. *Appetite*, 56, 336-344.

- Kodaş, R. ve Er, C. (2012). Tahıllarda Organik Yetiştiricilik. *Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 26(1), 103-116.
- Krystallis, A. and Chrysohoidis, G. (2005). Consumers' Willingness to Pay for Organic Food: Factors that Affect it and Variation per Organic Product Type. *British Food Journal*, 107(5), 320-343.
- Olivas, R. and Bernabeu, R. (2012). Men's and Women's Attitudes toward Organic Food Consumption: A Spanish Case Study. *Spanish Journal of Agricultural Research*, 10(2), 281-291.
- Özer Canarslan, N. ve Yılmaz Uz, C. (2019). Annelerin ve Hamilelerin Organik Gıda Satın Alma Davranışları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(1), 457-478.
- Pino, G., Peluso, A. and Guido, G. (2012). Determinants of Regular and Occasional Consumers' Intentions to Buy Organic Food. *The Journal of Consumer Interests*, 46(1), 157-169.
- Rana, J. and Paul, J. (2017). Consumer Behavior and Purchase Intention for Organic Food: A Review and Research Agenda. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 38, 157-165.
- Sancaktar Meral, G. (2019). *Yeşil Pazarlama Kapsamında Tüketicilerin Organik Gıda Tercihlerinin İncelenmesi*. Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Sarıkaya, N. (2007). Organik Ürün Tüketimini Etkileyen Faktörler ve Tutumlar Üzerine Bir Saha Çalışması. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(14), 110-125.
- Sherry, A., & Henson, R. K. (2005). Conducting and Interpreting Canonical Correlation Analysis in Personality Research: A User-Friendly Primer. *Journal of Personality Assessment*, 84(1), 37-48.
- Somuncu, T. (2016). *Yeşil Pazarlama Hareketi ve Organik Ürünlerin Tüketici Davranışları Üzerindeki Etkisi*. Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Tetik, S. (2012). *Uluslararası Hakemli Beşerî ve Akademik Bilimler Dergisi*, 1(1).
- Varoğlu, S. T. ve Turhan, Ş. (2016). Organik Ürünlerde Tüketici Eğilimlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma Sakarya İli Örneği. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 33(3), 189-196.
- Yee, W., Yeung, R. and Morris, J. (2005). Food Safety: Building Consumer Trust in Livestock Farmers for Potential Purchase Behaviour. *British Food Journal*, 107(11), 841-854.
- Zagata, L. (2012). Consumers' Beliefs and Behavioural Intentions towards Organic Food. *Evidence From The Czech Republic Appetite*, 59, 81-89.
- Żakowska-Biemans, S. (2011). Polish Consumer Food Choices and Beliefs about Organic Food. *British Food Journal*, 133(1), 122- 137.